

Regeringskansliet Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14)

Er beteckning: KN2025/01042

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) tillstyrker i huvudsak de förslag som anges i betänkandet.

Länsstyrelsen avstyrker i huvudsak den omfattande sanktionsväxlingen från straffpåföljd till miljöskaktionsavgift.

Länsstyrelsen avstyrker föreslagen finansieringsmodell om en fast avgift på 800 kr/timme för länsstyrelsernas tillsyn.

Länsstyrelsen avstyrker att en miljöskaktionsavgift ska påföras företag som inte inlämnar beslut om företagsbot till tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen avstyrker tidsplanen, att införa en helt ny miljöstrafflag och utreda ett nytt system för miljöskaktionsavgifter till den 1 juli 2026 bedöms inte rättssäkert.

Nedan anges skälen för Länsstyrelsens avstyrkanden och övriga synpunkter med anledning av betänkandet.

Utgångspunkter för en stärkt bekämpning av miljöbrottslighet

Länsstyrelsen instämmer med utredningen om att lagföringen av miljöbrottslighet behöver stärkas. Precis som utredningen påtalar kan dagens brister i lagföring innebära minskat förtroendet för rättssamhället och urholkat efterlevnaden av miljölagstiftningen.

Länsstyrelsen instämmer med utredningens beskrivning av komplexiteten gällande brott inom miljöbalkens ansvarsområde och att utvecklingen mot en mer gränsöverskridande och ekonomisk

brottslighet med komplexa och dynamiska upplägg. Möjligheten till en effektiv och robust brottsutredning försvåras av de låga straffvärdena på miljöbrott då de inte möjliggör användandet av hemliga tvångsmedel.

7 Förbättrade möjligheter att förebygga miljöbrottslighet

Vandelsprövning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om vandelsprövning för verksamheter som handläggs av miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen (sid 380 – 410, 7.3 Utredningens bedömningar och förslag om vandelsprövning för tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet).

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om vandelsprövning för verksamheter, både anmälnings- och tillståndspliktiga, som handläggas enligt miljöprövningsförordningen (sid 411 – 416, 7.4 Utredningens bedömningar och förslag om vandelsprövning för miljöfarlig anmälningspliktig verksamhet).

Länsstyrelsen ser en risk med att verksamheterna själva ska tillhandha underlag till vandelsprövning (sid 90, 25 j §), speciellt gällande information så som tidigare skulder hos Kronofogden och/eller Skatteverket. Tillsynsmyndigheterna har begränsade möjligheter att kontrollera äktheten i inlämnade dokument.

Länsstyrelsen ser en risk att tidsåtgången för vandelsprövningen kommer vara orimligt stor i det fall den är obligatorisk i samtliga fall. En god vandelsprövning kan hindra att olämpliga verksamhetsutövare etableras. Dock ska tidsåtgången, ifall detta blir obligatoriskt för alla verksamheter, ställas i relation till andra åtgärder som kan motverka oseriösa aktörer, så som tillsyn i fält. Likaså tidsåtgången för seriösa aktörer att administrera detta bör väga in.

Länsstyrelsen ser en risk med att den ekonomiska delen av vandelsprövning utförs av personal som inte har god kunskap om ekonomi, bokföring, skatter och bolags stagar. Därför bör man se över möjligheterna att arbetsuppgiften kan behöva utföras på annat sätt exempelvis av en myndighet som besitter den sakkunskapen alternativt att det ekonomiska underlaget behöver intygas av en auktoriserad revisor.

Länsstyrelsen vill även påpeka att utredningen inte tydliggör hur denna bedömning ska genomföras av företagsledare från andra länder. Risken finns att företag som vill undvika vandelsprövning placerar icke svenska medborgare i ledande ställning.

8 Förbättrade möjligheter att upptäcka miljöbrottslighet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag och synpunkter som presenteras i 8.3.1 – 8.3.3 gällande att upptäcka miljöbrott. För att komma åt komplexa brottsupplägg behövs den typ av samverkan som föreslås i utredningen resurssättas.

Informationsdelning

Idag finns det upparbetade rutiner för att löpande dela beslut, tillsynsrapporter och information samt underrättelser mellan kommunerna, länsstyrelserna och Polismyndigheten. Vi förslår därför att arbetet med informationsutbyte utformas baserat på redan etablerade lagar och rutiner.

8.5.2 En kommun ska kunna överlämna ett ärende till länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker en möjlighet för en kommun att överlämna tillsynsansvaret för ett enskilt ärende till Länsstyrelsen om det föreligger synnerliga skäl på grund av särskilda omständigheter i ärendet.

Länsstyrelsen tillstyrker att övertagandet av ett ärende ska ske efter dialog och godkännande av båda myndigheterna i fråga.

Länsstyrelsernas avstyrker föreslagen finansieringsmodell med en fast timtaxa om 800 kr/timme, då kostnaderna överstiger intäkterna. Redan i dagsläget är miljötillsynen kraftigt underfinansierad.

9 Förbättrade möjligheter att utreda miljöbrottslighet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en ny lag med tydligt regelverk gällande informationsutbyte och myndighetssamverkan. Den föreslagna myndighetssamverkan är positivt såvitt gäller ökad efterlevnad av den föreslagna miljöstrafflagen. Länsstyrelsen ser behov av utökad samverkan, då det är avgörande för att nå framgång

mot den organiserade brottsligheten. Miljöbalkens tillsynsansvar omfattar även andra områden som inte ingår i den föreslagna miljöstraffslagen. Möjligheten till att beivra oseriösa aktörer skulle därför gynnas av samverkan inom hela miljöbalkens tillsynsområden.

Finansiering och resurser för samverkan

En förutsättning för att samverkan ska fungera är att det finns ekonomiska och personella resurser för samverkan. I dagens läge saknas det anslag för att göra de insatser som denna komplexa brottslighet kräver. Kommunernas finansiering, genom avgifter, behöver justeras så att tillsynspersonal kan delta i samverkansmöten. Tillsynsmyndigheter kan idag inte alltid delta då de inte alltid kan debitera eller få in pengarna för denna typ av samverkan. Detta kan leda till att kommuner kommer medverka genom strategisk personal som har begränsad insikt i verksamheterna som bör lagföras. Alternativt kommer medverkan ske i en mycket begränsad omfattning. Länsstyrelsen bedömer att en finansieringsmodell som säkerställer att tillsynspersonal aktivt kan medverka i samverkan är avgörande för att nå framgång i lagföring av komplexa ärenden.

12 Utredningens bedömningar och förslag om sanktionsväxling

Miljösanktionsavgift 12.6.6. – 12.6.16

I betänkandet föreslås att flera i dag straffsanktionerade förfaranden fortsättningsvis ska sanktioneras med miljösanktionsavgifter. Detta motiveras bland annat av att straff som utgångspunkt bör förbehållas beteenden som kan orsaka påtaglig skada eller fara för skada på miljöbalkens primära skyddsintressen, medan miljösanktionsavgifter föreslås för vad som beskrivs som överträdelser av förvaltningsrättsliga krav.

Även om Länsstyrelsen kan förstå skälen bakom detta ställningstagande måste Länsstyrelsen framhålla att denna uppdelning är förenad med vissa risker.

Berörda verksamheter och verksamhetsvolymen kan vara väldigt skiftande, det blir därför svårt att finna en lämplig nivå på miljösanktionsavgifter. Det är alltså möjligt att en ekominnsk vinst av ett visst förfarande kan komma att vara större än den miljösanktionsavgift som föranleds av förandet. Den förebyggande

effekten av miljöskaktionsavgift blir då begränsad. Vissa av de aktuella förfarandena kan dels ske inom ramen för organiserad brottslighet, dels medföra stora vinster för utförare och inblandade. Konsekvensen av att vissa förfaranden inte längre kommer att klassas som brottsliga är bland annat att de utredningsresurser och förmågor som polisen har tillgängliga inte kan användas, det kan inte heller bli fråga om några förverkanden av eventuella föremål eller vinster som förandet har medfört.

Länsstyrelsen tillstyrker möjligheten till att påföra miljöskaktionsavgift i de fall åklagare eller Polismyndigheten lägger ned en brottsutredning. Länsstyrelsen betonar vikten av att tillsynsmyndigheten underrättas när en förundersökning läggs ner.

Länsstyrelsen avstyrker därmed att nedan listade punkter fråntas straffansvar.

- 12.6.6 Miljöfarlig kemikaliehantering 29 kap. 3 §, 2–7, 9–10 och 12–22.
- 12.6.9 Otillåten miljöverksamhet 29 kap. 4 § första stycket p. 1, c, h–l, n, p. 1 b, a–c, punkt 1 d, a–c och p. 2. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget på en miljöskaktionsavgift i de fall en verksamhet har gjort anmälan men dock påbörjar verksamheten innan beslutet vunnit laga kraft.
- 12.6.12 Försvårande av miljökontroll 29 kap. 5 § p. 1 a–c, e–h, och p. 1 d, 6–8.
- 12.6.13 Bristfällig miljöinformation 29 kap. 6 § punkt 1 a–c, p. 1 d och p. 2–8.
- 12.6.15 Brottskatalogen i 29 kap. 8 § miljöbalken p. 4, 5 och 9.
- 12.6.16 Bötesbrottskatalogen i 29 kap. 9 § p. 5, 12, 13 och 14.

13.2.4 Regeringen behöver meddela nya föreskrifter om miljöskaktionsavgifter

Länsstyrelsen avstyrker förslaget, *förslag till förordning om ändring i förordning (2012:259) om miljöskaktionsavgifter* 2 c §, i avvaktan på utredningen om ett nationellt register för företagsbot.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen Stockholm vill påtala den korta tiden till ikraftträdande, då förslaget till ny lag ska börja gälla 1 juli 2026. Utöver lagändringar och nya föreskrifter behöver kompetenshöjande åtgärder genomföras. Det föreslagna tidsplanen gällande sanktionsväxling till miljöskaktionsavgifter ser vi som problematisk. Idag saknas konkreta förslag och uppdrag att utforma förordningen om miljöskaktionsavgifter. Stora förändringar inom lagstiftningen innebär en omfattande utbildningsinsats behöver genomföras för att säkerställa rättssäkerheten runt om i landet. Länsstyrelsen bedömer att det inte är möjligt att genomföra med befintliga resurser inom angiven tidsplan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Lotta Medelius-Bredhe med miljöhandläggare Ulrica Olsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. avdelningschef Anders Lindblom, avdelningschef Helene Munkner och chefsjurist Shiva Norvad medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.